

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theses Theologicae De Opinione Probabili

Huygens, Gommarus

Lovanii, [1683?]

Conclusio Quarta. Ex Scriptura S. ostenditur quod Regula morum statuenda sit Lex æterna, æterna Sapientia, Veritas, Justitia æterna, non autem Probabilitas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40441

tem, quia non solum dicunt probabilitatem aliquando excusare, prout dicunt de errore, sed quod probabilitas agnita ut probabilitas reddat nos securos, quod nemo dicit de errore, si error noscatur. Ex quo evidens est quod etiamsi errorem excusantem non statuunt regulam morum, statuunt tamen probabilitatem regulam morum. Adversus hanc in hisce Thesisibus ostendemus, quod regula morum statuenda sit *veritas*, *æterna* scilicet & *incommutabilis*, sive *æterna sapientia*, *æterna justitia*, vel, quod in re idem est, *æterna lex*. Nec refert, quod etiam legibus humanis mores conformari debeant: quia solum debent illis esse conformes, idcirco quia *Lex æterna*, sive *æterna sapientia*, per quam *Reges regnant & legum conditores iusta decernunt*, præcipit superioribus legitime imperantibus obedire. Ostendemus, inquam, quod oporteat pro Regula morum sibi statuere *veritatem*, nec sufficiat se conformare *probabilitati*: sed prius ostendendum quod duo illa *probabilitas*, & *veritas* multum inter se discrepent; multa enim sunt probabilia, quæ non idem sunt *vera*. Nequidem *vera* sunt omnia quæ sunt magis probabilia quàm eorum contradictoria: quæ autem sunt æquè probabilia ac contradictoria pro *falsitate* æquè ac pro *veritate* habent verosimilitudinem; ut proinde rotundo, sicut aiunt numero computando, eorum quæ sunt æquè probabilia, medietas sit *vera*, medietas *falsa*: sed inter illa quæ dicuntur minùs probabilia, plusquam medietas *falsa* est. Ex quibus evidens est quod in multis propositionibus sit *probabilitas sine veritate*, imo plusquam medietas cum *probabilitate* habet reverà *falsitatem*; si quidem inter propositiones quæ hodiè vocantur probabiles pars major constatur ex illis quæ sunt minùs probabiles. Nam persuasio ista quod securum sit quidquid probabiliter licet, fecit ut authores recentiores parum admodum essent solliciti, non solum pro reperienda *veritate* (cum æquè tutos secundum illos faciat *probabilitas*) sed etiam ut non essent solliciti, ut inter sententias probabiles deligerent eas, quæ sunt magis probabiles; quandoquidem non minus tutas censerent illas quæ sunt æquè probabiles, imò quæ sunt minùs probabiles. Qui proinde pro regula sibi statuunt hodiernam *probabilitatem*, plus altero latiore sibi præfigunt regulam, quam alii, qui *veritatem*. Hinc necessum, ut qui hæc vitâ durante inceserunt per viam *probabilitatis*, non sapius imò minus sæpè tenuerint viam *veritatis*, quàm si ex forte *veritatem* inter & *falsitatem* vitam suam transigissent. Ut ut sit, manifestum hinc est, ut qui mores suos secundum *probabilitatem* dirigit, agnoscat se vitam tenere, quâ non ex proposito ad *veritatem*, sed ad quidpiam quod ad *veritatem* & *falsitatem* indifferens sit, tendatur.

CONCLUSIO QUARTA.

Ex Scriptura S. ostenditur quod Regula morum statuenda sit Lex æterna, æterna Sapientia, Veritas, Justitia æterna, non autem Probabilitas.

Quomodo pro morum regula *Lex æterna* statuenda sit, probant omnes Scripturæ S. libri, tam Historici, quàm Sapientiales & Prophetici Veteris testamenti, tam Evangelia, quàm Epistolæ, & alia Novi Testamenti: siquidem in omnibus discimus vitam secundum Dei legem esse instituendam, ut Deo placita sit; & ex adverso mores nostros à Domino Deo improbari, ac supplicio dignos esse, si vita nostra secus instituatur. Et hic quidem totius Scripturæ scopus est, nisi quod quidam libri de ista morum regula subiunde non sub conceptu *legis* sed sub idea *veritatis* aut *justitiæ*, vel etiam sub consideratione *sapientiæ* loquantur: quod postremum maximè sit in libro qui dicitur *Sapientia*. Et sane si sufficeret pro regula morum sibi statuere *probabilitatem*, id est, regulam tanto latiore quàm sit *veritas*; cur inter tot Scripturæ S. libros non treperitur saltem unus, qui ejusmodi regulam proponat? Cur non laudantur homines, quod eam fuerint secuti? Cur per *sapientiam* potius, quam per *probabilitatem* dicuntur sanati, quicumque placuerunt Domino à principio? Cur non potius per *probabilitatem* quàm per *veritatem* dicimur liberandi? cur non perinde probabiles saltem innuuntur esse rectæ, sicuti dicuntur *justitiæ Domini rectæ*. Cur potius jubemur scrutari legem Dei, quàm hominum *probabilitatem*? Et denique quare Scriptura S. potius docet à Deo petere *legis, veritatis, justitiæ & æternæ sapientiæ* notitiam, quàm circa res agendas *probabilitatis* cognitionem, si sufficiat pro regula morum sibi præfigere *probabilitatem*? Da mihi

Domine, inquit auctor libri Sapientiæ, *sedium tuarum assistentem sapientiam*. Et S. Jacobus: *Si quis vestrum indiget sapentiâ, postulet à Deo, &c.* & in omnibus pœnè versibus Psalmi 118. aded prolixi, aut beati dicuntur *qui ambulant in lege Domini*, aut legis istius noticia petitur: nusquam autem in totâ Scripturâ S. vel semel petitur, aut petenda innitur noticia probabilitatis. Si sufficiat pro regulâ morum sibi loco veritatis statuere probabilia, sed omnia certò vera docuit, vel potius de ipsa veritate quæ Christus est, singulariter dictum est *ipsum audite*; nisi Pater cælestis per hoc significatum voluisset, quod Moyse Prophetis & Evangelio comprobantibus, veluti morum regulâ statuendus sit ille, qui non solum est *vita*, sed etiam *veritas* & *vita* Tria circâ argumentandi genus hâc conclusione expressum, vel potius unum illud argumentum observanda sunt. Primum assertionem probatam esse hanc, *morum regulâ statuenda sit lex aterna; non probabilitas*. Secundum hoc quo jam usi sumus argumentandi genus, non veluti metaphysicale, sed ut morale à nobis proponi. Tertium, non proponi quasi singula hic commemorata seorsim, sed quod omnia junctim probent intentum. Ex Matth. 15. habemus quod culpabiles fuerint, qui in praxi sequebantur hanc doctrinam: Filii satisfaciunt ergâ patrem & matrem indigentem, dicendo nimirum cum veritate *munus quodcumq; est ex me tibi proderit*; quia non solum de Scribis & Phariseis, qui doctrinam istam tradebant, sed etiam de populo qui eam in praxim deducebat pronuntiavit Christus: *ambo in soveam cadunt*. Sensus doctrinæ à Christo reprobatae potest assignari duplex. Primus, licitum est filiis non aliter succurrere patri & matri indigenti, quam dicendo, oblatio quæcumq; à me offertur Deo, tibi proderit. Secundus, quod filii possent se excusare, dicendo: quidquid ex me vobis prodesse possit, jam tum est Deo in oblationem devotum: siquidem verba illa, *munus quodcumq; est ex me tibi proderit*, duplicem illum sensum admittunt. Quatuor circâ illam Phariseorum doctrinam sunt observanda: primò probabilitas ejus intrinseca: 2. probabilitas extrinseca; 3. qualitates populi doctrinam istam recipientis: 4. materia istius doctrinæ. Pro intrinseca probabilitate poterant Scribæ & Pharisei allegare, quod Pater cælestis videatur magis honorandus per Sacrificia, quàm terrenus per eleëmofynas: præterea quod per Sacrificia potius occurrendum est necessitati spiritali parentum, quam eleëmofynas corporali. Deinde quod parentes corporaliter participarent de Sacrificiis, dum fortè ad ea à filiis invitabantur, cum ipsis de Sacrificiis comederent: denique, nimirum secundum sensum posteriorem, cum res parentibus ante promissa illicitè offeratur Deo, vice versâ res ante devota Deo non licitè videtur tradi parentibus. Hæ rationes allegatæ pro dictâ sententia comparentur cum rationibus, quas varii allegant pro suis sententiis probabilibus. Pro extrinseca probabilitate dictæ Phariseorum & Scribarum doctrinæ, faciunt sequentia: Judæi præ aliis sub cælo nationibus erant in lege Dei peritissimi & inter Judæos peritiores erant Scribæ & Pharisei, potissimum (ut verosimile est) qui residebant in Metropoli, id est Jerosolymis. Præterea, cum ea dicatur fuisse *Seniorum*, non hujus, aut illius, sed indefinitè, videtur fuisse sententia communis Scribarum & Phariseorum tunc viventium: deinde cum vocetur *traditio*, videtur à prædecessoribus suis fuisse accepta. Denique commendatur autoritas tradentium illam doctrinam, quia Christo Matth. 23, testante, *sedebant super Cathedram Moysis*, id est erant in munere docendi legitimi successores ipsius Moysis. Hæc allegamus ut constet quod judicio populi Scribæ & Pharisei tunc fuerint viri *docti*. Nunc quærendum foret an etiam *probi* fuerint: non asserimus quod revera probi fuerint, nec refert tanti ad rem nostram, quàm quod judicio populi fuerint *probi*. Quanta autem fuerit populi æstimatio de Phariseorum vitæ probitate, videre licet in Flav. Josepho Antiquitatum Judaic. l. 18. c. 2. ubi ipsorum autoritas ab eminenti probitate quam in illis vulgus suspexit, describitur. Præter intrinsecam & extrinsecam probabilitatem doctrinæ Scribarum & Phariseorum, pro excusatione populi facere videbatur; quod lege veteri tum ad occasum declinante, & nova necdum tunc ortâ, populus iste esset in moralibus admodum rudis & indoctus; ut perdifficilè illi fuerit deprehendere circâ probabilitatem intrinsecam vel extrinsecam defectus, si qui erant: quibus omnibus accedebat quod doctrina de quâ quæstio, non erat circa interna ad hominis sanctitatem necessaria, uti sententiæ quæ hoc sæculo probabiles vocatæ sunt, de dilectione Dei, de exercitio fidei, &c. Non erat quoque circa vitam ipsam, prout sunt Recentiorum quorundam opiniones, de occisione hominis, de inferendis bellis, &c. nec versabatur Scribarum & Phariseorum

rifeorum doctrina circa ea à quibus aut nostra aut aliorum falus dependet; veluti funt ho-
 dierna probabiles de non virandis quibusdam peccatorum occafionibus, de promovendis ad
 Ecclefie munia minus dignis, &c. fed circa bona quedam terrena, eaque in facrificium of-
 ferenda, Quibus tamen omnibus non obftantibus Chriftus dicit, *ambo in fontem cadunt*: adeo-
 que non foli Phariſæi docentes; fed etiam talia agentes. Quomodo ergo excufabitur vulgus
 per hoc quod viri, quem *doctum* vocant & *probum* fequatur in praxi ſententiam, rationibus, ut
 ſæpè fit, etiam minoris momenti innixam, idque circa materias longè majoris momenti?
 Quomodo, inquam, in rebus adeo gravibus ſemper excufabitur populus Chriftianus, cum
 in longè vilioribus non fuerit excufatus populus Judaicus, etfi hic populus non videbatur pro
 illo tempore ullis, vel totius mundi Doctõribus poſſe credere tutius quàm Scribis & Phari-
 ſæis, qui habebantur adeo *docti*, tantâ autoritate ſtabiliti, tanto numero aucti, &c. Nec ſa-
 tiſſet huic argumento, ſi circa rationes aut fortassis etiam circa autoritatem doctrinae Phari-
 ſæorum & Scribeorum detegantur defectus: quia circa multas opiniones non ita pridem in
 Theologiam moralem invectas facilè deprehendentur defectus etiam graviores. Poſtremo
 circa doctrinam Scribeorum & Phariſæorum notandum quod Chriftus Dominus traditiones
 ipſorum opponat mandatis Dei, dum ait: *quare vos transgredimini mandata Dei propter traditionem
 veſtram?* Et poſtea quibusdam interjectis: *ſine cauſa autem colunt me, docentes doctrinas & mandata
 hominum.* Ex quibus patet Scribas & Phariſæos falſe culpatoſ, quia docebant doctrinas reverè
 legi Dei contrarias: ſed culpatoſ non fuerant quia docebant doctrinas carentes probabilitate:
 ſiquidem non dixit Chriftus, *frustra me colunt docentes doctrinas & mandata ſine probabilitate*: ſed *do-
 centes doctrinas & mandata hominum*; id eſt, doctrinas & mandata ab hominibus inventa, & legi
 Dei contraria nec dici poteſt quod Judæorum vulgus ideo excufatum non fuerit quia doctrina
 Phariſæorum erat apertè falſa, & rationis luminari manifeſtè repugnans: quandoquidem apud
 vulgus, ut ex Joſepho loco ante citato patet, ſumma fuerit æſtimatio de probitate Phariſæo-
 rum: cum quâ æſtimatione non conſiſtit quod populo fuerit manifeſtum dictam Phariſæorum
 doctrinam impingere in jus naturæ. Quomodo enim potuiſſet vulgus Scribas & Phariſæos
 ſuſcipere ut eminenter probos, ſi fuiſſet manifeſtè falſum quod dictam doctrinam traderent
 contra jus naturæ, idque, prout tunc etiam debuiffet innotefcere, ex ſordida avaritiâ.

CONCLUSIO QUINTA.

*Doctrina de uſu probabilium antè diſcripta non conſiſtit cum reſponſis Clementis III. &
 Innocent. III. docentium IN DUBIIS SEMITAM ELIGANDAM ESSE TUTIORUM.*

Clemens III. cap. 12. de homicid. volunt. vel caſ. ſic ait. "Ad audientiam Apoſto-
 latus noſtri pervenit quoddam Presbyter volens corrigere quemdam de
 „ familiâ ſuâ cingulo quo cingi ſolebat ipſum verberare tentaret, contigit quod culcillus de
 „ vagina quæ cingulo adhærebat elapſus eum in dorſo aliquantum vulneravit. Poſtmodum ve-
 „ rò cum ille vulneratus aliquamdiu vixiſſet, & convaluiſſet à vulnere, aliâ graviore, ut di-
 „ citur, infirmitate percuffus, viam eſt univerſæ carnis ingreſſus. Quia vero utrùm occaſio-
 „ ne vulneris diſceſſiſſet, dubium habetur; tua diſcretioni duximus reſpondendum, quod
 „ cum indubius ſemitam debeat eligere tutiorem; te convenit injungere Presbytero memorato, ut in
 „ Sacris Ordinibus non miniſtret: & eidem injuctâ penitentiâ congruenti poteris concedere
 „ ut minoribus ordinibus ſit contentus; ſi verò ex alia infirmitate obierit, poterit ſicut
 „ erat ſolitus divina Officia miniſtrare:; Caſus ad quem reſpondet Innocentius III. habetur
 in cap. 5. de Cler. excom. quia capitulum hoc prolixius eſt, en ejus compendium. Epi-
 ſcòpus Hildeſemenſis relicta Eccleſia ſua Hildeſemenſi, ſine facultate occupaverat Eccleſiam
 Herbipolenſem: delegatur propterea Epicoſopus Magdeburgenſis ut Hildeſemenſem ex-
 communicet, niſi hic intra 20. dies ab adminiſtratione Eccleſiæ Herbipolenſis deſiſtat. Her-
 bipolenſis excommunicatus, in excuſationem ellegat quod cum Magdeburgenſis non eſſet
 ſuus Judex ordinarius, non crediderit quod monitione non præmiſſa, autoritate delegata
 poſſit